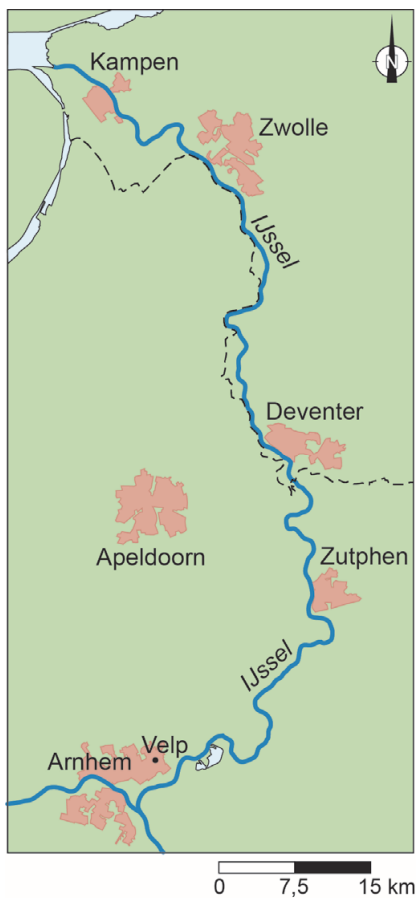

bron 14

Langs de IJssel

1p 15 Bekijk bron 14.

Als de uiterwaarden bij Deventer worden afgegraven, is het effect van deze maatregel ook te merken bij andere plaatsen aan de IJssel.

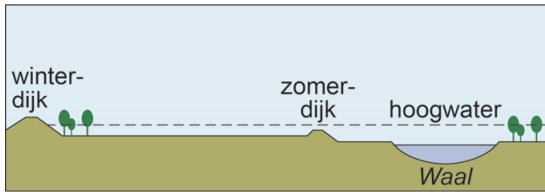
Bij welke plaatsen is dit effect het grootst?

- A bij Velp en Zutphen
- B bij Velp en Zwolle
- C bij Velp en Kampen
- D bij Zutphen en Zwolle
- E bij Zutphen en Kampen
- F bij Zwolle en Kampen

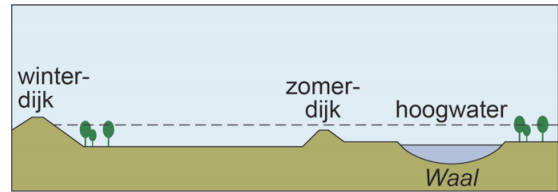
bron 15

Millingerwaard in het oosten van Gelderland

oude situatie

nieuwe situatie

1p 16

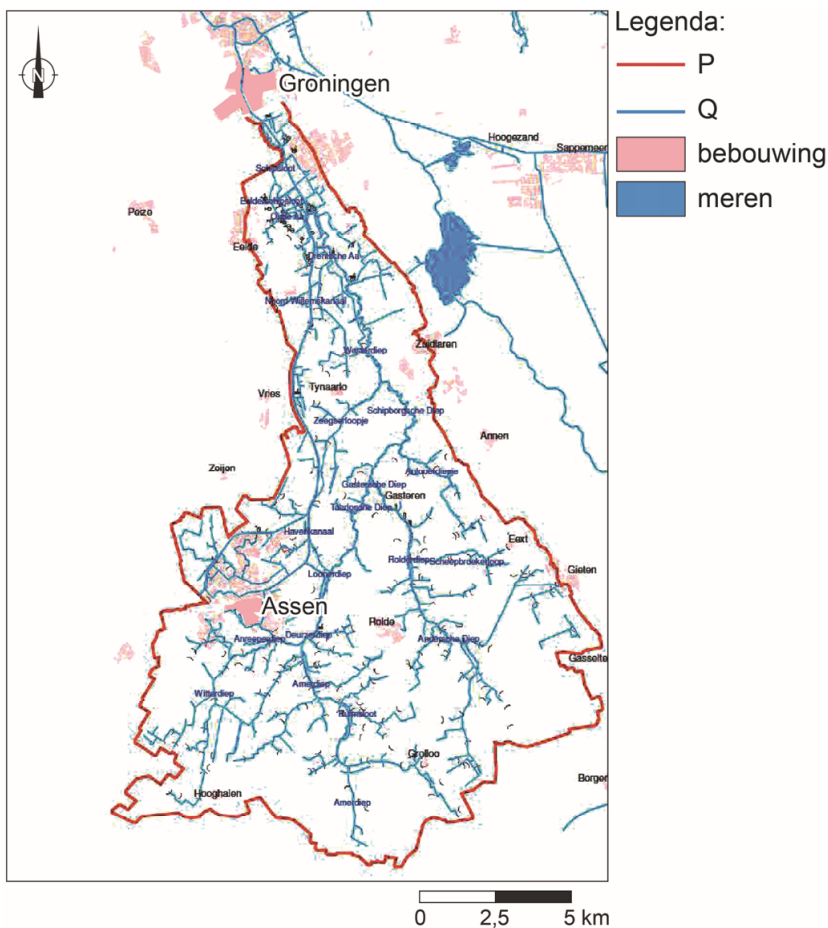
Zie bron 15.

In de Millingerwaard is in het kader van Ruimte voor de Rivier een maatregel genomen.

→ Welke maatregel is hier genomen?

bron 16

De Drentsche Aa

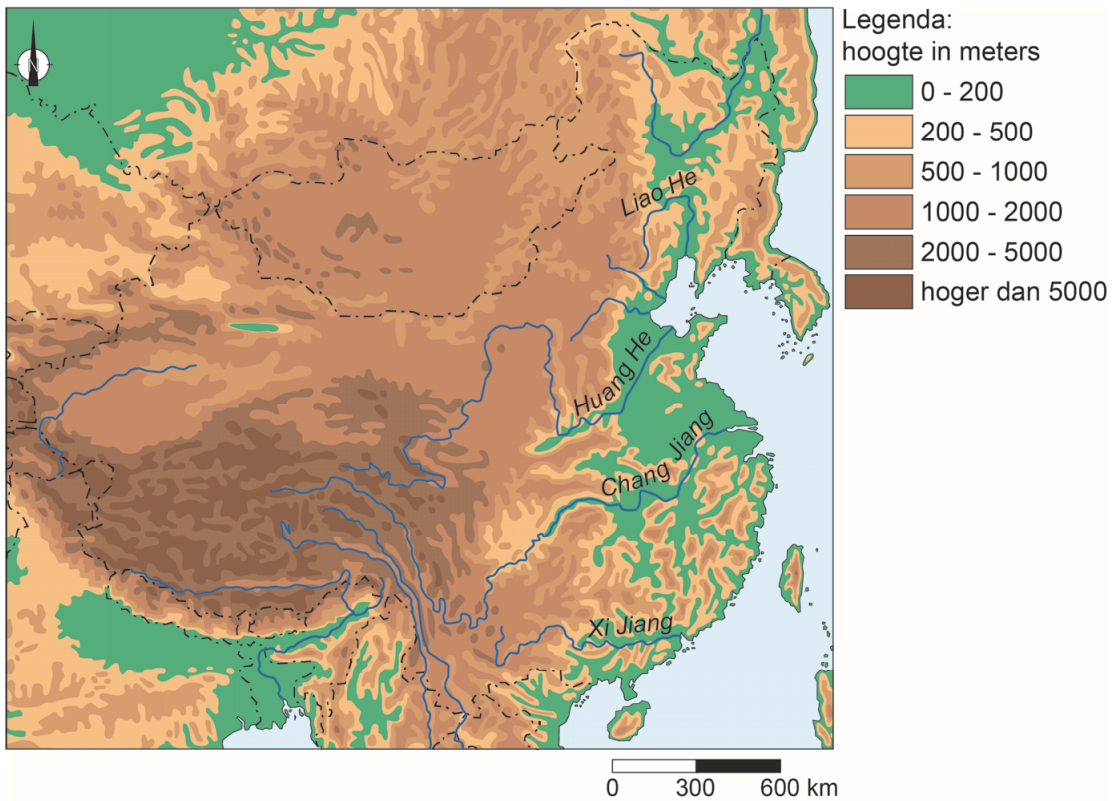

- 1p 17 Bekijk bron 16.
De Drentsche Aa heeft heel veel zijtakken en vele namen. Bij de stad Groningen mondt de Drentsche Aa, via omwegen, uit in het Noord-Willemskanaal.
In de legenda zijn twee begrippen vervangen door de letters P en Q.
Waar staan de begrippen juist bij de letters P en Q?

	P	Q
A	bovenloop	benedenloop
B	stroomstelsel	bovenloop
C	stroomstelsel	stroomgebied
D	waterscheiding	stroomstelsel

- 1p 18 In Groningen wordt oppervlaktewater uit de Drentsche Aa gebruikt om drinkwater van te maken. Dit oppervlaktewater moet wel eerst goed gezuiverd worden.
→ Beredeneer in welke periode de verontreinigende stoffen de hoogste concentratie hebben in het water van de Drentsche Aa.
Doe het zo:
– Kies eerst **in de herfst en de winter** of **in de lente en de zomer**.
– Geef vervolgens een natuurlijke oorzaak waardoor juist dan de concentratie verontreinigende stoffen in het water het hoogst is.
- 2p 19 De zomer van 2018 was extreem droog. Hierdoor werd het water in de mondingen van alle rivieren die in de Noordzee uitmondten zouter.
→ Geef eerst aan waardoor een lage rivierwaterstand in de monding van rivieren tot verzilting leidt.
→ Geef vervolgens een maatregel die Rijkswaterstaat kan nemen om deze verzilting tegen te gaan.
- 1p 20 Door de extreme droogte in 2018 ontstonden extreem lage waterstanden in de rivieren. De vaargeulen werden minder diep. Een gevolg hiervan was een stijging van de transportkosten van grondstoffen en andere goederen die de binnenvaartschepen vervoerden.
→ Geef een reden waarom de transportkosten van grondstoffen en andere goederen per binnenvaartschip, in prijs zullen stijgen bij een lage waterstand.

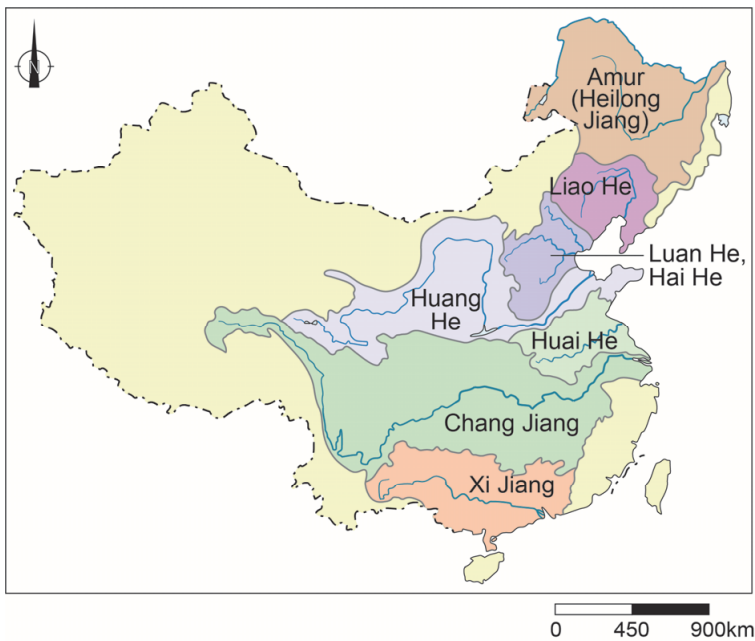
bron 17
China

- 1p 21 Bekijk bron 17.
Rivieren kunnen we indelen in soorten.
Waar staat bij de rivieren Liao He, Huang He en Chang Jiang de juiste soort rivier?

	Liao He	Huang He	Chang Jiang
A	gemengde rivier	gemengde rivier	gletsjerrivier
B	gemengde rivier	gletsjerrivier	regenrivier
C	regenrivier	gemengde rivier	gemengde rivier
D	regenrivier	gemengde rivier	gletsjerrivier
E	regenrivier	gletsjerrivier	regenrivier

bron 18
Stroomgebieden China

1p 22 Bekijk bron 18.

Over bron 18 worden twee uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: doordat het stroomgebied van de Xi Jiang kleiner is dan dat van de Huang He, is het debiet in de monding van de Xi Jiang ook kleiner dan het debiet in de monding van de Huang He.

Uitspraak 2: omdat de Chang Jiang het grootste stroomgebied heeft van alle Chinese rivieren, heeft deze rivier ook het onregelmatigste regiem van alle Chinese rivieren.

→ Neem de cijfers 1 en 2 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 19

Krantenartikel, 13 mei 2015

China onthult plan om watervervuiling tegen te gaan

In China werd tijdens de periode van snelle economische groei weinig rekening gehouden met de gevolgen van die groei voor de waterkwaliteit. Veel fabrieken dumpten hun afval namelijk in het water, waardoor het water zwaar vervuild raakte. De Chinese overheid heeft daarom een plan bekendgemaakt dat bedoeld is om de watervervuiling tegen te gaan. De regering is vanaf 2016 begonnen met het sluiten van fabrieken en andere gebouwen die het grondwater, de rivieren en de meren vervuilen. De Chinese overheid streeft ernaar om de waterkwaliteit van de zeven grote rivieren in 2020 verbeterd te hebben.

1p 23 Lees bron 19.

Fabrieken sluiten is effectief om watervervuiling terug te dringen, maar dat gaat wel heel ver.

→ Noem een andere maatregel die de Chinese overheid kan nemen om watervervuiling door fabrieken te verminderen.

bron 20

Vlechtwerk van takken in de Chinese provincie Xinjiang

1p 24 Bekijk bron 20.

Door klimaatverandering wordt het noordwesten van China steeds droger. Het droger worden zorgt in deze regio voor verwoestijning. In de provincie Xinjiang proberen boeren de verwoestijning tegen te gaan door vlechtwerken van stro en takken op de bodem te plaatsen.

Over bron 20 worden twee uitspraken gedaan.

Uitspraak 1: de vlechtwerken van stro en takken voorkomen niet alleen erosie door wind, maar ook erosie door water.

Uitspraak 2: erosie komt in droge gebieden voor en ook in gebieden met veel reliëf.

→ Neem de cijfers 1 en 2 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 21

Irrigatie in een deel van het Midden-Oosten

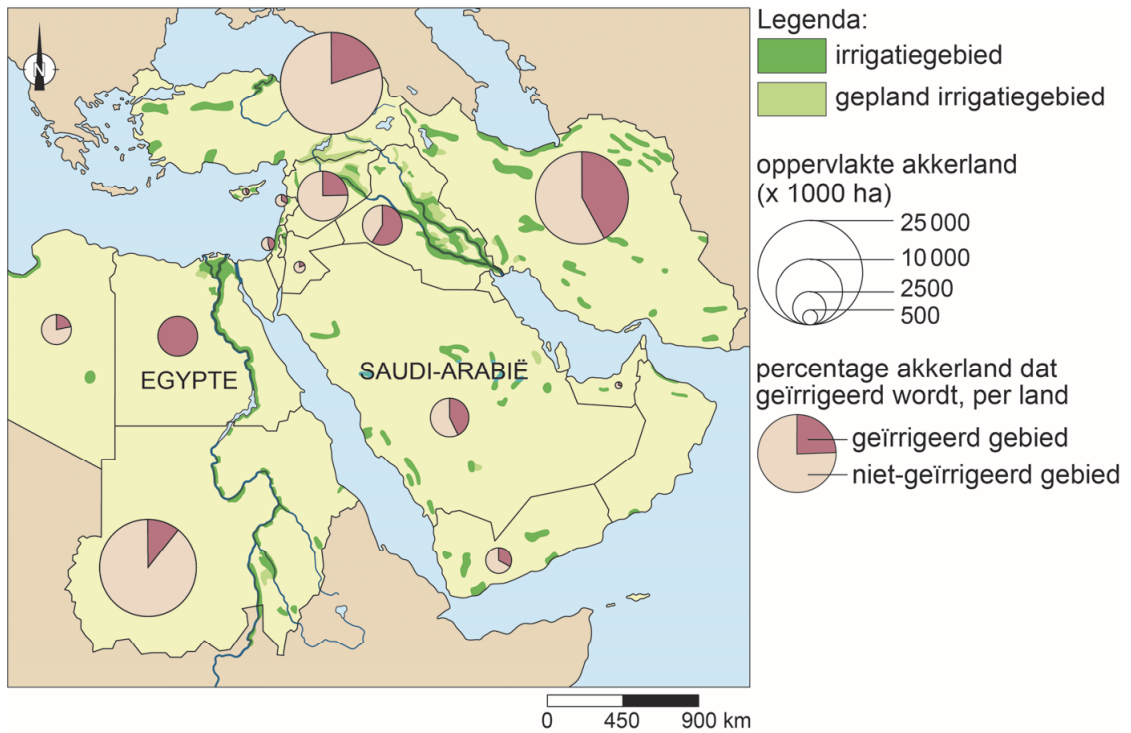

1p 25 Bekijk bron 21.

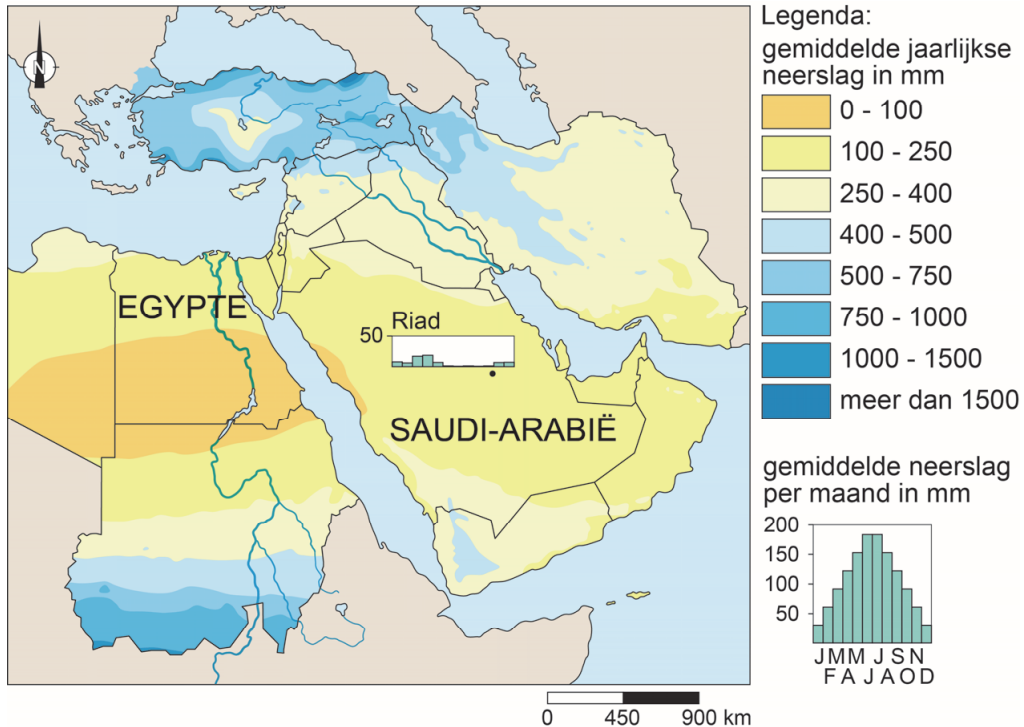
Onder een groot deel van Israël ligt een aquifer. Toch heeft de Israëlische regering ervoor gekozen de National Water Carrier aan te leggen in plaats van alleen maar aquiferwater te gebruiken.

→ Noem een oorzaak waardoor het gebruik van oppervlaktewater duurzamer is dan het gebruik van aquiferwater.

bron 22
Irrigatie, Midden-Oosten

bron 23
Neerslag, Midden-Oosten

- 2p **26** Bekijk bron 22 en bron 23.
Over bron 22 en bron 23 worden drie uitspraken gedaan.
Uitspraak 1: Saudi-Arabië en Egypte hebben ongeveer dezelfde hoeveelheid akkerland.
Uitspraak 2: Saudi-Arabië irrigeert ongeveer 20% van zijn akkerland.
Uitspraak 3: in sommige gebieden in Saudi-Arabië is akkerbouw mogelijk zonder irrigatie, omdat in de winter en het voorjaar nog enige neerslag valt.
→ Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of de uitspraak juist of onjuist is.

bron 24

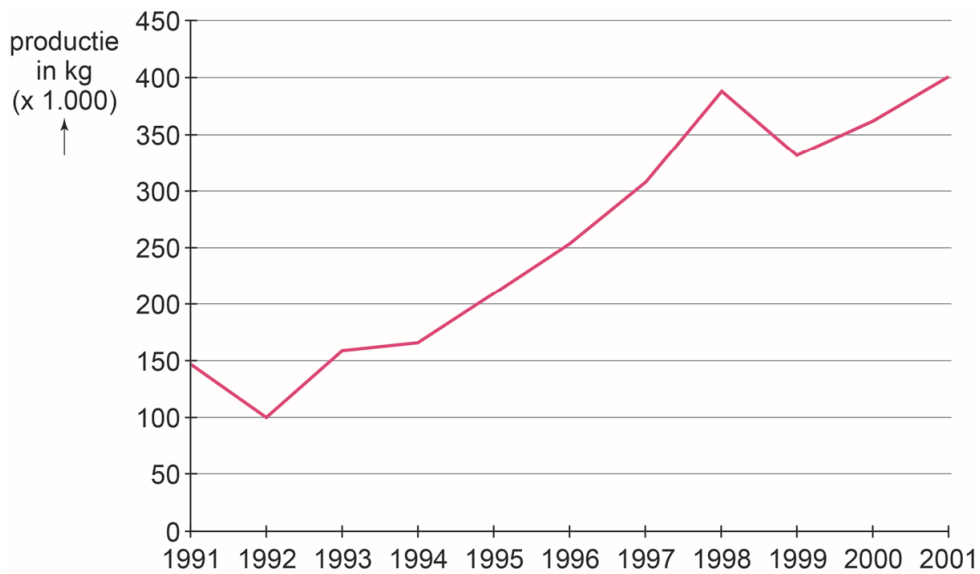
Waterkrachtcentrales

In het kader van het Zuidoost-Anatoliëproject zijn zeventien waterkrachtcentrales gebouwd. In 2010 produceerden deze centrales ongeveer 22 procent van het totale Turkse energieverbruik. Ze produceren 8900 megawatt per uur. Het is het grootste complex van waterkrachtcentrales ter wereld.

- 1p **27** Lees bron 24.
In Zuidoost-Anatolië wordt veel elektriciteit opgewekt met behulp van waterkracht.
→ Geef een voordeel van deze manier van opwekken van elektriciteit ten opzichte van het opwekken van elektriciteit met behulp van fossiele brandstoffen.

bron 25

Katoenproductie in Zuidoost-Anatolië, Turkije

2p **28** Bekijk bron 25.

Voor de productie van katoen is veel water nodig.

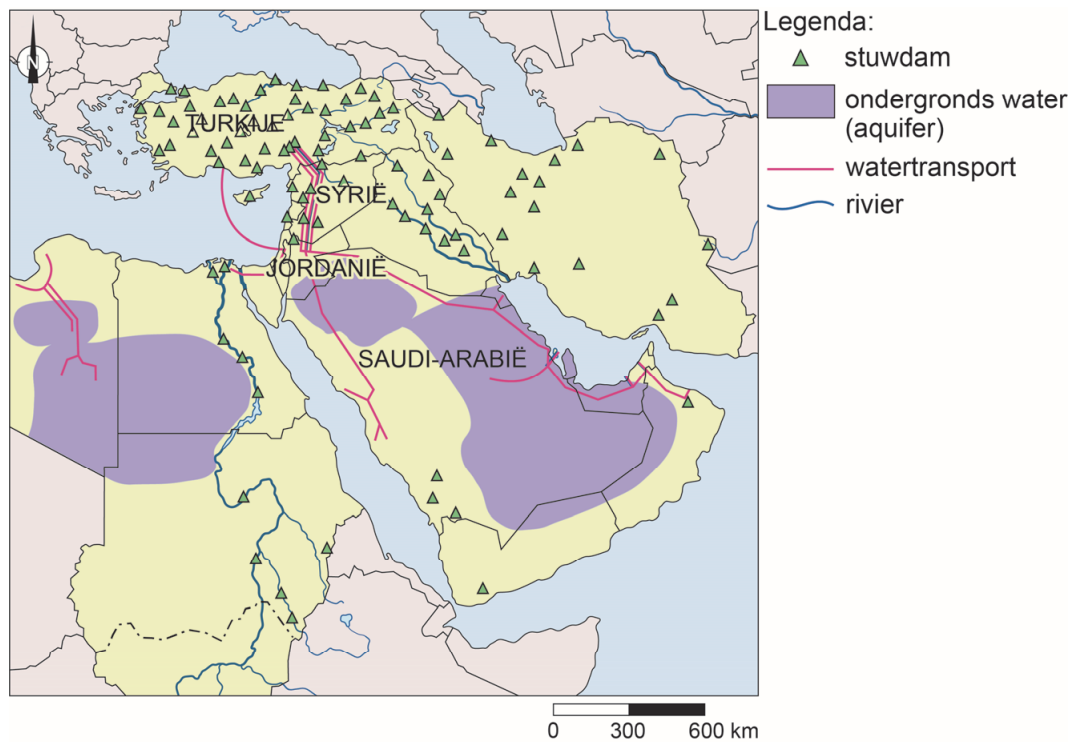
→ Leg uit dat de ontwikkeling van de katoenproductie in Zuidoost-Anatolië gevolgen heeft voor de beschikbare hoeveelheid water in landen als Syrië en Irak.

Doe het zo:

Geef in je uitleg eerst de oorzaak en daarna het gevolg.

bron 26

Enkele waterprojecten, Midden-Oosten

bron 27

Pijpleiding voor de vrede

Turkije heeft gezegd een zogenaamde 'pijpleiding voor de vrede' te willen aanleggen. Dat is een watertransportleiding naar Syrië, Jordanië en Saudi-Arabië. Deze landen kunnen dan water kopen dat opgevangen wordt in de stuwmeren van het Zuidoost-Anatoliëproject. Jordanië en Saudi-Arabië staan redelijk positief tegenover dit plan. Syrië wijst het plan af.

1p 29 Bekijk bron 26 en lees bron 27.

→ Noem een reden waarom juist Syrië tegen het Turkse plan 'pijpleiding voor de vrede' is.

aardrijkskunde CSE GL en TL

Centraal examen vmbo

Tijdvak 2

Opgaven

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor vmbo,

Bij het centraal examen aardrijkskunde GL en TL op woensdag 16 juni, aanvang 9.00 uur, moet de volgende mededeling aan het begin van de zitting bij de kandidaten bekend zijn.

Op **pagina 11**, moet bij **vraag 15** antwoord **D** doorgestreept worden:

Bekijk bron 14.

Als de uiterwaarden bij Deventer worden afgegraven, is het effect van deze maatregel ook te merken bij andere plaatsen aan de IJssel.

Bij welke plaatsen is dit effect het grootst?

- A bij Velp en Zutphen
- B bij Velp en Zwolle
- C bij Velp en Kampen
- ~~D bij Zutphen en Zwolle~~
- E bij Zutphen en Kampen
- F bij Zwolle en Kampen

Namens het College voor Toetsen en Examens,

drs. P.J.J. Hendrikse,
voorzitter